

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Lituanistinio ugdymo organizavimo patirtis

Ugdymo plėtotės centras

Lietuvos patirtis. Lituanistinio ugdymo organizavimo patirtis daugiakultūrinėje mokyklos aplinkoje

Mokyklų bendruomenėms šiandien vis dažniau tenka susidurti su naujų patirčių suteikiančiu ir kartu visų mokyklos bendruomenės narių sutelktumo ir profesinių kompetencijų plėtojimo reikalaujančiu iššūkiu – į Lietuvą iš užsienio grįžusių Lietuvos piliečių arba į Lietuvą atvykusių užsieniečių vaikų lituanistinio ugdymo organizavimu. Didėjančios tarpkultūrinės sąveikos, globalizacijos poveikį patiriančiame šiuolaikiniame pasaulyje nemažai diskutuojama dėl tautinės tapatybės, kurios raiška atskleidžiama pasitelkiant lituanistinį ugdymą, sąvokos. ŠMM parengtoje Švietimo problemos analizėje „Lituanistinio ugdymo – ugdymo Lietuvai – svarba, problemos ir galimybės“ (2013) pažymima, kad tautos tapatybės puoselėjimas, bendrystės stiprinimas yra strateginis šalies siekis. Kuriamė modernią lietuviybę, vienijančią visus (ne tik etninius) šalies gyventojus, piliečius, bet tai nepaneigia būtinybės puoselėti tautos pamatą (kalbą, kultūrą). Lietuvos pažangos strategijoje „Lietuva 2030“ teigiama, kad turime puoselėti bendrumo jausmą ir su išvykusiais, ir su atvykusiais. Šiame straipsnyje pristatoma Vilniaus Naujamiesčio mokyklos lituanistinio ugdymo įgyvendinimo patirtis: atskleidžiami svarbiausi veiksniai, lemiantys užsieniečių vaikų ugdymo(si) daugiakalbėje aplinkoje sėkmę, pateikiamos ugdymo(si) strategijų, metodų idėjos, padėsiančios palengvinti kultūrinę ir socialinę užsieniečių vaikų integraciją.

Lituanistinio ugdymo individualizavimas

Planuojant, organizuojant ir įgyvendinant lituanistinį ugdymą dėmesio centre – konkretus mokinytis ir jo poreikiai, sąlygoti skirtingos lingvistinės ir kultūrinės patirties. Įvertinus mokymosi užsienyje pasiekimus, sudaromas individualus ugdymo planas, kuriame suformuluojami konkretūs mokymosi uždaviniai, apibrėžiami sėkmės kriterijai, numatoma kryptinga mokymosi pagalba. Pirmiausia siekiama padėti iš užsienio atvykusiems mokiniams įgyti lietuvių kalbos „Lūžio“ (A1) mokėjimo lygį: gebėdami bendrauti svarbiausiose kasdienėse situacijose mokiniai greičiau prisitaiko jiems naujoje aplinkoje. Organizuojant lietuvių kalbos mokymą pravartu išnaudoti visas Bendrųjų ugdymo planų teikiamas galimybes: pamokas, skirtas mokinio ugdymo poreikiams tenkinti ir mokymosi pagalbai teikti (trumpalaikėms / ilgalaikėms grupių ar individualioms konsultacijoms, lietuvių kalbos moduliams, diferencijuoto lietuvių kalbos ugdymo

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

turinio įgyvendinimui, dalykų integruotiems projektams). Svarbu suvokti, kad kiekvieno mokinio poreikiai unikalūs, sąlygoti ne tik savitos kultūrinės patirties, bet ir individualių skirtumų (komunikabilumo, psichologinių savybių, lingvistinių gabumų, mokymosi stilių, interesų), todėl lituanistinio ugdymo procesą būtina suasmeninti skatinant mokinius ir jų tėvus aktyviai dalyvauti parenkant motyvuojančią užduočių medžiagą, efektyviausius mokymosi būdus ir tinkamą tempą. Siekiant atvykusius užsieniečių vaikus kuo greičiau įtraukti į mokyklos bendruomenės gyvenimą, rekomenduotina išradingai parinkti tikrovišką mokymosi medžiagą, susietą su mokyklos erdvėse ar artimiausioje aplinkoje šalia mokyklos, ar namų esančiais objektais: užduotims rengti mokytojai gali panaudoti mokyklos patalpose ar tinklalapyje esančius skelbimus, valgiaraščius, šalia mokyklos esančių įstaigų iškabas (vertimų biuras, viešbutis, banko skyrius, kanceliarinių prekių parduotuvė). Šalia mokyklos esančių įstaigų „prisijaukinimas“ sukuria realią komunikacinę situaciją, o atliktos užduotys vėliau gali būti naudojamos kaip padrasinanti, padėsianti įveikti kalbos barjerą („aš irgi sugebėsi“) mokomoji medžiaga kitiems užsieniečių vaikams. Parenkant skaitymo ir žodyno įtvirtinimo užduočių tekstus labiau pažengusiems mokiniams pravartu pasinaudoti mokyklos tinklalapyje esančiais straipsniais apie planuojamus ar įvykusius renginius, pasiekimus, išvykų įspūdžius – mokyklos bendruomenės / Lietuvos aktualius įvykius čia ir dabar. Šie tekstai skatina mokinių susidomėjimą ir suteikia galimybę mokytojui kūrybiškai individualizuoti mokymosi medžiagą pagal interesus. Dar viena mokiniams patraukli mokymosi priemonė, įkvėpianti atlikti kalbėjimo ir rašymo užduotis, – nuotraukos, susijusios su šeimos ar mokyklos bendruomenės gyvenimu. „Slenksčio“ kalbos mokėjimo lygio mokiniai noriai įsitraukė į „Debesų istorijų“ knygos kūrimo veiklas: stebėjo Lietuvos ir / ar gimtosios šalies (mokiniai užsieniečiai), šeimos atostogų šalies dangumi plaukiančius ir nuolat besikeičiančius debesis, „gaudė“ juos fotoaparatu ir vėliau kūrė netikėčiausias istorijas, kurių pagrindiniais veikėjais tapo jau ne debesis, o paslaptinčiausias pasakų būtybės, gyvūnai (sraigės, vėžliukai, žirgai) ar pūkuotas debesėlis – poetas. Įvairių šalių dangumi plaukiančių paslaptinių debesų istorijos sutelkė skirtingos kultūrinės patirties mokinius, tapo puikia vienijančia mokomąja medžiaga, skatinančia pasitelkus vaizduotę ir visas turimas gramatikos žinias ne tik kurti tekstą, bet ir domėtis kitais kraštais, ugdytis pagarbą tų kraštų gamtos, kultūros įvairovei bei pozityvias nuostatas kitų kultūrų atžvilgiu (Kultūrinio sąmoningumo integruojamoji programa).

Iliustracija 1 „Debesų istorijos kūrimas“

Lituanistinio ugdymo aplinkos

Organizuojant lituanistinį ugdymą stengiamasi kiekvienam mokiniui sudaryti galimybes išbandyti įvairių rūšių užduotis ir kuo įvairesnes aktyvias veiklas įvairiose aplinkose (mokyklos erdvėse, šalia mokyklos esančiose įstaigose, muziejuose, bibliotekose, pažintinėse išvykose). Mokiniai, besimokydami lietuvių kalbos, kartu supažindinami su Lietuvos sociokultūrinio kontekstu, formuojamas jų pilietiškumas siekiant, kad atvykę užsieniečių vaikai ir jų šeimos gerbtų Lietuvos vertybes ir priimtų jas kaip savas. Kryptingas dalyvavimas įvairių šalies institucijų organizuojamuose projektuose efektyviai padėjo ugdyti mokinių pilietinę savimonę ir gebėjimą komunikuoti lietuvių kalba: Lietuvos vaikų ir jaunimo centro ir užsienio šalių partnerių projekto „Geros praktikos pavyzdžių, integruojant imigrantų moksleivius, pritaikymas švietimo programose“ veiklos „Mano šalis ar kita“ (2009), Lietuvos literatūros vertėjų sąjungos projektas „Vertėjų pamokos jaunimui“ (2013, 2014), Vilniaus apskrities vyriausiojo policijos komisariato Migracijos valdybos pilietinio ir tautinio ugdymo projektas „Lietuvos pilietis – mūsų valstybės vertybė“ (2014), LMNŠC ir šalies mokymo įstaigų bendrų edukacinių veiklų projektas „Būkime kartu“, skatinantis mokymo įstaigų su skirtingomis mokomosiomis kalbomis mokinių tarpusavio bendravimą per bendrą edukacinę veiklą atskleidžiant savo tautos savitumą, unikalumą (2015). Per mokslo metus planuojamos 5–6 edukacinės išvykos po Lietuvą, kurių metu teoriniai etnografijos, dvasinio tautos paveldo dalykai iliustruojami „gyvomis“ duonos kepimo, linų apdirbimo, audimo staklėmis, lipdymo iš molio ir pan. veiklomis. Išanalizavus minėtų išvykų poveikį pastebėta, kad Lietuvos kultūros pažinimu pagrįsto ugdymo už mokyklos ribų esančiose aplinkose organizavimas

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

aktualizuoja lituanistinį ugdymą, suteikia mokiniams galimybę įgyti įvairesnės patirties. Taigi, įgyvendinant lituanistinį ugdymą mokymosi procesą iš klasių stengiamasi perkelti į įvairias mokyklos erdves ar muziejus, bibliotekas, suteikti galimybes mokytis bendraujant, sukurti realias komunikavimo situacijas. Didelį užsieniečių vaikų susidomėjimą sukėlė Lietuvių kalbos instituto padalinio Lituanistikos židinio Kalbos muziejuje eksponuojami kalbos žaislai – unikalūs eksponatai, leidžiantys kalbą liesti rankomis, tarmių dėlionė, žodžių kilmės namas – paveikios mokymo(si) priemonės, padedančios sužadinti ir palaikyti motyvaciją. Mokiniam ypač patrauklios pačių sukurtos, suteikiančios galimybę atskleisti gimtosios šalies savastį, mokymo priemonės: kūrybiniai darbai, integruotų projektų veiklų rezultatai, žemėlapiai, aprašai, planai, modeliai (pvz., susipažįstant su Lietuvos istorija kuriami pilių maketai, kareivėlių figūrėlės, mūšių schemas).

Bendradarbiavimas su tėvais

Į Lietuvą atvykusių užsieniečių vaikų šeimos patirties pažinimas sąlygoja mokinio socialumo stiprinimą. Mokytojai, susipažinę su tėvų poreikiais ir galimybėmis padėti vaikams greičiau prisitaikyti naujoje aplinkoje, gali pasiūlyti efektyvias pagalbos ir bendradarbiavimo formas. Mokyklos vadyba turi būti orientuota į palankios emocinės mokymosi aplinkos sukūrimą ir nuolatinį palaikymą – vieną iš svarbiausių veiksnių, sąlygojančių ugdymo(si) daugiakalbėje aplinkoje sėkmę. Per pokalbius užsieniečių vaikų šeimos nariai teigė, kad jiems ypatingai svarbu, jog vaikai mokykloje jaustųsi psichologiškai saugūs, pasitikintys savimi, priimti, kiekvieno nuomonė ir idėjos būtų išklausomos ir gerbiamos. Taigi, mokyklos užduotis – sudaryti galimybę tėvams džiaugtis ir didžiuotis savo vaikais. Psichologai pažymi, kad šeimos nariai nuolat turėtų dalytis ir domėtis kasdieniais vieni kitų gyvenimo įvykiais bei pasiekimais. Neretai, susidūrus su migracija, užgriuvusi rūpesčių ir naujų išgyvenimų našta užgožia kasdienes, kad ir mažus įvykius ar laimėjimus. Tačiau, net ir pakitus situacijai šeimoje, vaikams svarbus tėvų rūpestis jų kasdieniais reikalais (gautu geru pažymiu, dalyvavimu mokyklos spektaklyje ar pan.). Be to, svarbus ir tėvų dalijimasis savo kasdieniais išgyvenimais (Kaniušonytė, Truskauskaitė, Gervinskaitė, 2012). Viena iš sėkmingo bendradarbiavimo su užsieniečių vaikų tėvais patirčių – netradicinio ugdymo dienos „Mokytojai – tėvai“ organizavimas, kurios metu mokytojais tapę tėvai pristatė savo sėkmės istorijas, lietuvių kalbos mokymosi patirtis ar, dalindamiesi pažintinių išvykų po Lietuvą su vaikais įspūdžiais, vedė netradicines Lietuvos istorijos pamokas. Svarbu nuolat skatinti tėvus domėtis namų darbų užduotimis ir pagal galimybes padėti. Dažnai tėvai, turintys labai ribotus gebėjimus kalbėti lietuvių kalba, nerimauja, kad jie negali padėti savo vaikams ruošti namų darbus ir dėl to sulėtėja jų pažangos tempas. Toks pasirinkimas nėra teisingas, nes tada jų vaikai praranda labai svarbią

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

pagalbą. Net paprasčiausias pokalbis, klausimai apie namų darbus bus labai naudingi vaikui, nes tuo metu jis turės prisiminti ir apmąstyti išmoktą informaciją, ją apdoroti ir, jei reikia, dar ją paaiškinti tėvams jų gimtąja kalba. Taigi vaikas, supratęs tą pačią informaciją keliomis kalbomis, dar labiau įtvirtina mokymosi medžiagą. Pastebėta, kad lietuvių kalbos mokymasis vyksta sklandžiau ir efektyviau, jei kartu su vaiku kalbos mokosi ir tėvai (dalyvauja organizuojamose konsultacijose, projektuose, edukacinėse programose, išvykose, padeda rinkti informaciją užduotims atlikti). Europos komisijos finansuojamo tarptautinio projekto „Sirius“, siekiančio sutelkti įvairių šalių švietimo politikos formuotojų, tyrėjų ir praktikų pastangas, sprendžiant migrantų vaikų švietimo problemas, bendrauti ir keistis informacija, dokumentuose teigiama, kad vienos iš svarbiausių tikslinių priemonių, turinčių tiesioginį poveikį migrantų vaikų ugdymo(si) kokybei yra tinkamas šalies kalbos mokymas, pastangų išlaikyti ir tobulinti gimtąją kalbą rėmimas ir mokykla, bendraujanti su migrantais tėvais. Mokykla tampa skatinančia ir palaikančia skirtumus erdve, kurioje įvairovė suvokiama kaip turtas. Tokioje erdvėje organizuojant lituanistinį ugdymą ypač svarbus bendruomeniškumas: stiprūs ryšiai tarp vaikų tėvų ir mokytojų, vienybė, rūpinimasis kitais, pagalba (mokiniai savanoriai, padedantys sklandžiai įsitraukti į mokyklos bendruomenės ir Lietuvos gyvenimą), ryšių su mokyklą baigusiais mokiniais palaikymas, jų sėkmės istorijų, įsiliejimo į Lietuvos kultūrą patirčių pristatymų organizavimas.

Užsieniečių vaikų kultūrinio paveldo (tarpkultūrinio ugdymo) integravimas į mokyklos gyvenimą

Imigrantų vaikų dvikalbystės tyrimai rodo, kad didžiausią teigiamą įtaką vaikų adaptacijai ir asmenybės raidai daro būtent geras tiek gimtosios kalbos, tiek imigracijos šalies kalbos įsisavinimas (laisvas abiejų kalbų ir kultūrinių kodų vartojimas) ir ryšių su tėvų kultūra išsaugojimas integruojantis į imigracijos šalies visuomenę (Štutinienė, 2009). Taigi, perteikiant lituanistinį turinį daugiakultūrėje mokyklos aplinkoje svarbu puoselėti užsieniečių mokinių etninį tapatumą ir kartu stiprinti pilietinį bendrumą, pagarbą Lietuvos kultūrai ir vertybėms. Mokykloje, kurioje mokosi užsieniečių vaikų, sudaroma reali ugdymo prielaida mokiniams čia ir dabar mokytis toleruoti kultūrinius skirtumus, susipažinti su kitomis kultūromis ne vien iš vadovėlių, o aktyviai bendraujant. Skirtinga šalių, iš kurių atvykę mokiniai, kultūra mokymosi turinį daro įdomesnę ir turiningesnę. Vienas iš mokyklos gerosios patirties pavyzdžių – kasmet minimos Europos kalbų dienos renginiai, užtikrinantys galimybę mokiniams integruoti savąjį kultūrinį paveldą į mokyklos gyvenimą, atskleidžiantys kultūrinę įvairovę ir padedantys mokiniams įgyti žinių, susijusių su kultūrinio tapatumo kūrimusi ir išraiška. Pastebėtas ženklus minėtų renginių poveikis užsieniečių

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

vaikų pasiekimams, jų savivertei stiprinti. Įgyvendintų Europos kalbų dienos renginių idėjos: „Spalvų semantika skirtingose kultūrose“, „Metų laikai įvairių šalių literatūroje“ (užsieniečių vaikai pristatė savo šalį ir pasirinktą metų laiką gimtąja kalba, skaitė K. Donelaičio poemos „Metai“ vertimus anglų, baltarusių, gruzinų, latvių, ukrainiečių ir vokiečių kalbomis), „Džiaugiuosi žodžiais ir kalba“ (mokiniai lietuvių, prancūzų, vietnamiečių, kroatų, vokiečių kalbomis vaidino pasirinktų A. Lindgren kūrybinių ištraukų), „Po Katedros skliautais (Vilnius – daugiakalbis miestas)“ (mokykloje besimokantys užsieniečių vaikai ir jų tėvai, mokyklą baigę kitataučiai mokiniai įvairiomis raiškos priemonėmis pristatė savo patirtį atrandant Lietuvos kultūrą). Integruotų projektų, suteikiančių galimybę ugdyti mokinių komunikacinę ir tarpkultūrinę kompetenciją, plėsti žodyną, idėjos: lietuvių kalbos ir dailės integruotas projektas „Modernaus žodžio, formos ir piešinio dermė, išskirtinumas“ (mokiniai, susipažinę su lietuvių avangardinės poezijos atstovų kūryba ir Europos moderniosios dailės atstovų kūrybos tendencijomis, ieškojo žodžio sąskambio, formos ir prasmės dermės, kūrė tekstus, užsieniečių vaikai skatinti ieškoti lietuviško žodžio skambesio ir piešinio vienovės), lietuvių kalbos projektas „Vienas gyvūnas – keli požiūriai“ (mokiniai, dirbdami grupėmis, įvairiais požiūriais ir įvairiomis raiškos priemonėmis pristatė pasirinktą gyvūną – pandą: gamtininkai atskleidė gyvūno išvaizdą, mitybą, elgesį, paplitimą, istorikai pateikė istorinių faktų, dailininkai ir rašytojai pristatė kūrybinius darbus, žurnalistai parengė interviu su užsieniečių mokiniais, pasidalinusiai savo kultūrine patirtimi apie vieną iš nacionalinių Kinijos simbolių – pandą). Projektų metodu įgyvendinant Kultūrinio sąmoningumo integruojamąją programą mokiniams sudaroma galimybė pritaikyti žinias, gebėjimus, parodyti nuostatas realioje ar imituojamoje tikrovėje. Mokykla, kurioje mokosi užsieniečių vaikų, minėtą tikrovę ne imituoja, o realiai gyvena.

Iliustracija 2 „Džiaugiuosi žodžiais ir kalba“

Išvados

Įgyvendinant lituanistinį ugdymą daugiakalbėje mokykloje, kurioje apie 20 proc. mokinių susiduria su ankstyvąja dvikalbyste, geriausių rezultatų pasiekama, kai lietuvių kalbos ir kultūros besimokantys užsieniečių vaikai kartu skatinami išsaugoti kultūrinį ryšį su šeimos praeitimi. Mokykloje besimokančių kitataučių Lietuvoje gimusių mokinių tėvai lituanistinį ugdymą suvokia kaip įsiliejimą į gimtosios šalies kultūrą kartu puoselėjant savąją etninę kultūrą, o į Lietuvą atvykusių užsieniečių vaikų tėvai projektuoja daugiakultūrį vaikų identitetą: būdami atviri gyvenamosios vietos – Lietuvos – vertybėms kartu stengiasi išsaugoti asmeninį identitetą, savitumą, kultūrinį ryšį su šeimos praeitimi. Toks mokyklos kultūroje vyraujantis požiūris – vienas iš efektyvaus lituanistinio ugdymo organizavimo daugiakultūrėje ir daugiakalbėje aplinkoje veiksnių. Svarbu sutelkti visą mokyklos bendruomenę (mokinius, tėvus, visų dalykų mokytojus, ne tik lituanistus, pagalbos mokiniui specialistus) siekti numatytų bendrų lituanistinio ugdymo tikslų akcentuojant pozityvų požiūrį į užsieniečių vaikų atvykimą – kaip į galimybę praturtinti mokyklos gyvenimą nauja kultūrine patirtimi. Mokyklos kultūra turi būti orientuota į skirtingų tautinių identitetų dermės užtikrinimą, o mokyklos vadyba – į veiksnis, sąlygojančius lituanistinio ugdymo sėkmę: palankios emocinės aplinkos sukūrimą, efektyviai veikiančios organizuotos tėvų paramos kalbų mokymuisi teikimą, mokinių ir tėvų įtraukimą į mokymo(si) aplinkų ir priemonių kūrimą. Mokytojams rekomenduotina susipažinti su įvairių šalių patirtimi įgyvendinant daugiakalbių vaikų ugdymo modelius, plėtoti tarpkultūrinę kompetenciją. Didžiausią poveikį mokinių pasiekimams turi mokymo strategijos ir metodai, sužadinantys mokinių smalsumą, suteikiantys galimybę aktyviai

veikti, kurti ir patirti mokymosi sėkmę. Skatintinos aktyvios veiklos, kurių metu užsieniečių vaikai bendraudami lietuvių kalba gali pasidalinti ir savo asmenine kultūrine patirtimi (planuodami ugdymo turinį, deriname dalykinių, bendrųjų ir tarptautinių kompetencijų ugdymą). Kryptingas dalyvavimas pilietinio ugdymo, tarpkultūriniuose, tarptautiniuose projektuose – prielaida bendradarbiauti su kitomis mokyklomis, dalintis patirtimi, plėsti bendruomenės narių akiratį.

Iliustracija 3 „Daugiakultūris šokis“

Švedijos patirtis. Lietuvių vaikų integravimas vietos mokyklose

Apie tai, kaip sekasi lietuviams vaikams integruotis vietos mokyklose ir kokių priemonių patartų imtis jų tėvams, kalbiname Stokholmo (Švedija) „Saulės“ lituanistinės mokyklos mokytoją Vitaliją Venspolytę.

Kiek mokinių šiuo metu mokosi Jūsų mokyklėlėje?

Šiuo metu „Saulės“ mokykloje mokosi 65 vaikai.

Kalbant apie į Švediją atvykstančias gyventi šeimas, kokie yra pagrindiniai klausimai, kylantys atvykstančių vaikų tėvams, kas jiems dažniausiai kelia nerimą? Ar dažnai jie kreipiasi į Jus pagalbos ar informacijos? Ar šis nerimas pagrįstas?

Pagrindiniai klausimai būtų šie: daugelis tėvelių klausinėja, kur galėtų kreiptis dėl švedų kalbos kursų ar vertėjo, kiti klausinėja dėl transporto bilietų kompensavimo, nes daugelis

neturi lėšų nuvežti vaikus į mokyklas, bet švedų mokyklos tai gali kompensuoti, treti – dėl gyvenamosios vietos, kur ir kaip jos ieškoti. Kyla klausimų ir dėl darbo paieškų. Daugeliui yra aktualu, kaip vaikas galėtų lankyti lietuvišką „Saulės“ mokyklą, ieško lietuviškų bendrijų. Girdėjau, kad dabar kuriasi „Mamyčių draugija“ Stokholme. Džiugu, kad visi nori bendradarbiauti ir palaikyti ryšį. Į mane dažnai kreipiasi pagalbos, nes dirbu lietuvių ir švedų kalbos mokytoja vietinėse mokyklose.

Su kokiais kitais sunkumais, susijusiais su mokymosi skirtumais ar integracija į mokyklos bendruomenę, susidūrė Jūsų mokiniai, atvykę iš kitų šalių?

Pirmiausia, tai kalbos barjeras. Antra, vaikų integraciją į mokyklą. Vaikai jaučiasi neužtikrintai, nepasitiki savimi, nemoka parodyti savo žinių. Kalbant apie mokymosi skirtumus, mokymosi lygis yra žemesnis negu Lietuvoje, bet vaikui, nemokančiam švedų kalbos, yra labai sunku. Kai vaikai atvyksta, jie dažniausiai eina į žemesnes klases, nes jie priversti pasiekti A1 ar A2 kalbos lygius. Kai tinkamas lygis yra pasiektas, jie yra perkeliami į normalias klases. Kartais tėvai ir vaikai to nesupranta ir jiems prireikia psichologo pagalbos. Taigi pradžia tiek tėvams, tiek jų vaikams yra labai sunki.

Ar mokiniams, atvykusiems iš Lietuvos, sudaromos galimybės bendrojo ugdymo mokyklose taip pat mokytis ir lietuvių kalbos? Kokios sąlygos turi būti, kad mokykla tokią grupę sudarytų?

Taip, vaikai gali mokytis lietuvių kalbos pagrindinėse mokyklose ir gimnazijose. Atvykęs vaikas gauna papildomas švedų kalbos pamokas ir korepetitorius. Yra vaikams samdomi korepetitoriai, kurie vadinami *Studiehandledare*. Tokią pagalbą gali gauti netgi 2 ar 3 metus, kol vaikas pradeda suprasti švediškai. Viskas yra nemokama.

Lietuvių kalbai yra skiriama nuo 30, 45 ar 60 minučių. Viskas priklauso nuo vaikų skaičiaus, amžiaus, jų gyvenamosios vietos, pavyzdžiui, darželyje vienas vaikas turi teisę gauti valandą laiko gimtosios kalbos, priešmokykliniam ugdymui skiriamos yra 45 minutės, o pagrindinėse mokyklose dažniausiai skiriamas tik pusvalandis. Grupėje turi būti mažiausiai 2 vaikai, bet yra ir papildomų sąlygų. Tai dažniausiai nusprendžia vietinė savivaldybė. Yra netgi sukurtas atskiras skyrius vietinėse savivaldybėse, kuris vadinasi *Modersmålsenheten*. Ten tėvai gali kreiptis dėl gimtosios kalbos ugdymo ar papildomų švedų kalbos pamokėlių. Informaciniai puslapiai yra pateikiami rusų, anglų, lenkų ar kitomis kalbomis.

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Kokios pagalbos vaikai ir jų tėvai gali sulaukti iš mokyklos ir kitų įstaigų?

Labai įvairios pagalbos. Pradedant nuo bilietų kompensavimo iki gyvenamosios vietos. Mokyklos padeda susisiekti su socialiniais darbuotojais, pasirūpina vertėjo paslaugomis, jei būtina. Tėvų susirinkimuose yra samdomi gimtosios kalbos vertėjai, taigi tėvai gauna visą informaciją. Lietuvių mokytojos, kurios bendradarbiauja su mokyklos administracija ir mokyklos mokytojais, taip pat informuoja tėvus apie mokyklos problemas.

Kokių patarimų duotumėte planuojantiems migruoti tėvams, kad jie geriau pasiruoštų perkelti savo vaikus į švedišką mokyklą, taip pat jose integruotis?

Su vaikais reikia daugiau kalbėti apie problemas, kurios gali iškilti mokykloje, kalbėtis po pamokų, paklausti, kaip vaikams sekėsi. Pradėjus lankyti naują mokyklą, užpildyti dokumentus dėl gimtosios kalbos mokymo toje mokykloje. Paprašyti, kad būtų papildomos švedų kalbos pamokos ar samdomas korepetitorius. Visada tėvams padeda užpildyti reikiamus dokumentus ir suteikia reikiamą informaciją tiek mokytojos, tiek ir mokyklos administracija. Mokyklose daugelis kalba anglų, rusų kalbomis. Pradėjus lankyti mokyklą, nepraleisti mokyklos susirinkimų ir visada kontaktuoti su lietuvių kalbos mokytoja, kuri dirba toje mokykloje.

Kokių priemonių imtis galėtumėte rekomenduoti atvykstančių vaikų tėvams, kad jie padėtų savo vaikams išlaikyti lietuviybę, lietuvių kalbos mokymosi motyvaciją?

Tiesiog daugiau laiko skirti vaikams ar padėti ruošti namų darbus. Žinoma, kalbėti tarpusavyje lietuviškai, daryti papildomas lietuvių kalbos užduotis. Svarbiausia, kad patys tėvai dalyvautų mokyklos susirinkimuose, šventėse ar visuomeninėje veikloje. Dauguma iš jų to nedaro ir visiškai nesidomi vaikų ugdymu. Labai svarbu ir patiems tėvams išmokti švedų kalbą. Aš turiu puikių pavyzdžių, kaip mama su dukra mokosi švedų kalbos. O rezultatai būna stulbinantys, ir vaikai jaučiasi labiau pasitikintys savimi.

Ko norėtumėte palinkėti atvykstančių vaikų tėvams ir patiems vaikams?

Kantrybės, atkaklumo, ryžto, optimizmo.

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Airijos patirtis. Litanistinio ugdymo modelis

Kaip teigia Airijos lietuvių bendruomenės pirmininkas Arūnas Teišerskis, daugelis lituanistinių mokyklų Dubline ir daugelis kitų Airijos mokyklų dirba pagal Lietuvoje galiojančias lietuvių kalbos (gimtosios) mokymo bendrojo ugdymo programas. Pavyzdžiui, Dublino „4 vėjų“ mokykla šiemet jau antrus metus naudojosi standartizuotais rašymo ir skaitymo testais ketvirtoms ir aštuntoms klasėms, ir jų vaikai juos labai sėkmingai atliko. Šiemet ir kitoms Airijos ir Didžiosios Britanijos mokykloms buvo pasiūlyta rengti šiuos testus – tuo susidomėjo 5 Airijos ir 3 Didžiosios Britanijos lituanistinės mokyklos. Airijos ir Didžiosios Britanijos mokyklose lietuvių kalbos mokymui skiriamas pakankamai didelis dėmesys, ypač 9–10 klasėse (vyresnieji mokiniai ruošiasi Airijoje laikomam lietuvių kalbos egzaminui, kuris rengiamas remiantis tarptautinio bakalaureato užsienio kalbos programos reikalavimais). Toks mokymo formatas yra priimtinas bei įveikiamas ne tik didelėms mokykloms (Dubline 2014–2015 mokslo metus baigė 330 mokinių nuo 4 iki 18 metų amžiaus), bet net ir toms mokykloms, kurios turi iki 30–40 mokinių. Dauguma Airijos mokyklų (pvz., Dublino, Kavano, Karikmakroso, Monaghano, Tralee, Trimo, Dundalko, Korke ir kt.) dirba pagal minėtą sistemą, į meninį ir etnokultūrinį ugdymą daugiau orientuojasi mažesnės mokyklos (pavyzdžiui, Mulingaro ir Waterfordo), bet ir jos dirba pagal lietuvių kalbos mokymo programas, tačiau jas labiau adaptuoja. Be to, šios mokyklos yra labai mažos – apie 15–20 mokinių ir apie 2–4 mokytojus kiekvienoje (palyginimui, Dubline yra 330 mokinių ir 35 pedagogai, Korke – 80 mokinių ir apie 15 pedagogų, Monaghane, Kavane – apie 60–70 mokinių ir 5–7 mokytojai, Tralee, Trimo mokyklose – po 30–50 mokinių, 4–6 mokytojus). Taigi Airijoje daugiau nei 90 % mokinių mokosi pagal šią sistemą, o likusios, kurios tiesiogiai taip nedirba, taiko daugumą minėtų mokymo elementų savo ugdymo procese, nors ir savo pamokose (tose mokyklose dominuoja darželinio ir pradinio mokyklinio amžiaus vaikai) daugiau orientuojasi į meninį, o ne kalbinį ugdymą.

Panaši padėtis yra ir Didžiojoje Britanijoje, tik čia nėra tokio tampraus mokyklų vadovų tinklo, todėl natūralu, kad skirtumai ugdymo srityje yra kiek didesni nei tarp Airijos mokyklų.

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

Lietuvos patirtis. Mokymosi pagalbos teikimas Vasilijaus Kačialovo gimnazijoje

Mokyklinio darbo praktikoje individualus ugdymas paprastai suprantamas kaip pagalba silpnesniems mokiniams, kad šie galėtų įveikti mokymosi sunkumus, ir stipresniesiems, kad šie dar geriau išvystytų išskirtines savo stiprybes.

Vilniaus Vasilijaus Kačialovo gimnazijoje organizuojant lietuvių kalbos mokymą iš užsienio atvykusiems mokiniams didelis dėmesys skiriamas mokymui individualizuoti. Siekiant kuo greičiau įveikti kalbos barjerą bendraujant viešosiose erdvėse, individualus mokymas vyksta teikiant mokymosi pagalbą pavieniams mokiniams per lietuvių kalbos ir dalykų modulių pamokas. Modulių metu su mokiniais dirbama individualiai ir patenkinami kiekvieno mokinio individualūs poreikiai – atliekamos įvairios skaitymo ir žodyno įtvirtinimo užduotys, pvz., aukštesniųjų klasių gimnazistai mokytojui padedant skaito lietuvių rašytojų kūrinius.

Gimnazijoje mokiniams stengiamasi sudaryti galimybes išbandyti aktyvias veiklas įvairiose mokyklos erdvėse už klasės ribų. Jiems sudaromos sąlygos mokytis lietuvių kalbos dalyvaujant realiose komunikavimo situacijose gimnazijos bibliotekoje, skaitykloje, valgykloje. Taip siekiama juos kuo greičiau integruoti į gimnazijos bendruomenės gyvenimą, skatinti bendrauti ir bendradarbiauti.

Kuo daugiau mokiniai yra išsiugdę bendradarbiauti reikiamų kompetencijų, kuo geriau jie įstengia patys reguliuoti savo darbo procesą ir prisiimti už jį asmeninę atsakomybę, tuo atviresnius mokymosi bendradarbiaujant proceso organizavimo būdus galima taikyti ir tuo daugiau galimybių atsiveria individualizuotam mokymui(si). Vienas tokių ugdymo metodų – projektinis darbas. Gimnazistai drauge su lietuvių kalbos mokytojais dalyvauja įvairiuose mokykloje organizuojamuose projektuose, pvz., „Tėvynei Lietuvai“. Mokiniai, besimokantys lietuvių kalbos, ne tik mokosi ir tobulina rašytinę (kuria įvairias pastraipas, pavyzdžiui, „Kada aš supratau, kad Lietuva – mano tėvynė?“), sakytinę kalbą, bet supažindinami ir su Lietuvos sociokultūrinio kontekstu, ugdoma mokinių pilietinė savimonė.

Vėliau, remdamiesi rašytomis pastraipomis ir perskaitytu S. Dariaus ir S. Girėno testamentu Lietuvai, kartu su lietuvių kalbos mokytojais V. Norviliene ir V. Dilkiene kūrė mizansceną. Stebint mokinių vaidybą scenoje, kiek neįprasta, bet labai malonu buvo girdėti iš baltarusio, jog jis, žiūrėdamas krepšinio varžybas, serga už Lietuvos krepšinio rinktinę. Iš Vietnamo atvykusi mokinė pasakojo apie išvyką, iš kurios grįždama ji ilgėjosi jau savu tapusio kiemo, gimnazijos, Vilniaus senamiesčio gatvelių. Vainikavo šią mizansceną lietuviška daina

ŠVIETIMO
IR MOKSLO
MINISTERIJA

UGDYMO
PLĖTOTĖS
CENTRAS

„Mums vis dar reikia sparnų“. Kūrybinių projektų metu patirta sėkmė paskatino mokinius užsieniečius aktyviau dalyvauti mokykliniuose ir miesto projektuose, kryptingai tobulinti bendravimo ir kalbinius įgūdžius.

Literatūra

1. Lituanistinio ugdymo – ugdymo Lietuvai – svarba, problemos ir galimybės. Analizę parengė Jolanta Jevsejevienė, Nacionalinės mokyklų vertinimo agentūros Politikos analizės skyriaus metodininkė. Konsultavo Švietimo ir mokslo ministerijos Pagrindinio ir vidurinio ugdymo skyriaus vyriausioji specialistė Asta Nida Poderienė, Švietimo ir mokslo ministerijos Strateginių programų biuro vedėjas Ričardas Ališauskas. 2013 rugpjūtis, Nr.5 (91) ISSN 1822–4156.
2. Kaniušonytė G., Truskauskaitė I., Gervinskaitė L. Psichologinės migracijos pasekmės šeimai. Vaikų emocinių ir elgesio sunkumų prevencija. Vilnius: Edukologija, 2012.
3. SIRIUS. Europinis politikos tyrimų ir pasikeitimo patirtimi tinklas migrantų vaikų ir jaunimo švietimo srityje. Derybinė pozicija [žiūrėta 2015-07-30]. Prieiga per internetą: <http://www.sirius-migrationeducation.org/?portfolio=sirius-policy-network-position-paper>
4. Šutinienė I. Lietuvių imigrantų požiūriai į lituanistinį vaikų ugdymą. Filosofija. Sociologija. Lietuvos mokslų akademijos leidykla, 2009. T. 2, nr. 4, p.310-317.
5. Valstybės pažangos strategija „Lietuvos pažangos strategija „Lietuva 2030“, patvirtinta 2012-05-15 Lietuvos Respublikos Seimo nutarimu Nr. XI-2015.